

Második kiadásban jelent meg

A VILÁGHÁBORU

Vezérfonal iskolai tanításokhoz és tájékoztató a nagyközönség számára

A Magyar Paedagogiai Társaság megbízásából szerkesztette

dr. IMRE SÁNDOR

az állami polgáriak. tanítóképzőintézet tanára, egyetemi magántanár.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

Ára 12 korona.

E kötetet Angyal Dávid egyetemi tanár, Balanyi György főgimn. tanár, Kemény Ferenc reálisk. igazgató, Lítke Aurél pedag. tanár, Márki Sándor egyetemi tanár, Pilch Jenő honvédelmi tanácsos, Rác Gyula a f. v. Statisztikai Hivatal titkára és a szerkesztő tollából a következő háborús kérdésekről nyújt összefoglalást: a háború világtörténelmi előzményei, a hadi események (számos ábrával), az ország belső története a háború alatt, a hadviselő államok földrajza, a háború és a gazdasági élet, a közművelődés, a társadalmi mozgalmak, a közegészségügy és a háború, a közérkölcse, és a háború, elméletek a jövőről; befejezésként: szempontok a háborús kérdések iskolai feldolgozására.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

A MAGYAR KÖNYVTÁR Szerkeszti RADÓ ANTAL

új füzete:

891. szám

BERCZIK ÁRPÁD

NÉGY KOSÁR

ÉS EGYÉB VIG TÖRTÉNETEK

Ára 40 fillér.

A népszerű magyar humorista napfényes derűltségű új elbeszélései.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Vidám perczeket szerez magának,
ha elolvassa

ZSOLDOS LÁSZLÓ

új könyvet. Ozime:

AZ ÜRGE

Ára 5 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN

13. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, MÁRCZIUS HÓ 31.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármeze-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is eszolandó.

ISMERETEK TÁRA

Szerkesztik ENDREI ÁKOS és MÁRTON JENŐ

Az Ismeretek Tára az iskolai ismereteknek rövid, de alapos magyarázata. — Eddig megjelent:

1. Szemkő Aladár. Magyar nyelvtan helyesírási szó-tárral — K 1.40
2. T. Badinyi Sándor. Magyarország oknyomozó története. Áttekintő összefoglalásokkal, érettségi és tankepesítő vizsgálatra készülőknek — K 1.80
3. Soltý Kornél. Latin nyelvtan gyakorlatokkal és két színes táblázzal — K 1.80
4. Lenkei Ferenc. Algebra — K 2.—
5. Ujj Gyula. Természettan. I. kötet: Mechanika. Akusztika — K 2.80
6. Ujj Gyula. Természettan. II. kötet: Fénytan. Hőtan. Mágnesség. Elektromosság. Kozmográfia — K 2.80
7. Márton Jenő. Német nyelvtan olvasmányokkal és gyakorlatokkal — K 2.—
8. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. I. rész: Kisfaludy Károly felléptéig — K 2.—
9. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. II. rész: Kisfaludy Károly felléptétől a legújabb korig — K 2.—
10. Soltý Kornél. Latin mondattan T. Livius, Corn. Nepos, J. Caesar és Phaedrus műveiből vett olvasmányokkal kapcsolatban — K 2.—
11. Lenkei Ferenc. Geometria I. rész: Planimetria és trigonometria — K 2.—
12. Lenkei Ferenc. Geometria II. rész: Stereometria és analitika — 2.—
- 13—14. Sajtó alatt.
15. Fehér Jenő. A tavaszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdők számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.60
16. Tauber N. Nándor. Rövid kereskedelmi levelező a megfelelő német szólásmódokkal — K 2.80
17. Fehér Jenő. Az őszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdők számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.20

A LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. kiadása.

Kaphatók minden könyvkereskedésben.

KRISZTUS SIRATÁSA. — Bellini festménye.

EGY FALUSI KISASSZONY TÖRTÉNETE.

REGÉNY. — IRTA SZEMERE GYÖRGY.

(Folytatás.)

A járókelők semmit sem olvastak le a tiszteletes úr arczáról, de láttak benne olyan büszke embert, a minő még nem járt a budapesti flaszteron. Vállbaszegett hosszúra kinyújtott kálomista nyak, előredobott toreadóri mell, kipödött madárszárnybajusz, kevélyen fölfelé irányított szemek.

A mint így czirkált az utcákon czéltalanul, csavargó módra, de fejedelmi önérzettel, egy fordulónál csak beleje ütődik egy teljesen váratlan, ennél fogva szerfölött alkalmatlan alak: Balik öcsém, a doktor. A teringésit, most mit csináljon a fráterrel! Hová tegye? Megmondja neki, hogy a kegyelmes úr eljegyezte a szíve szerelmét? Nem, azt nem teheti. Egy az, hogy sajnálta a kis pukkanost, más az, hogy Európában semmi szükség sem volt rá. Mindenki szempontjából az volt a czélirányos, hogy a világ végén legyen. Lába alatt volt a borzasztó nagy szerelmével nemcsak Borcsinak, de a kegyelmesnek, sőt neki is. Már pedig, ha megtudja a valóságot, nemhogy Indiába, de még a szomszéd faluba so fog lehetni kicsalni, a milyen csökönyös. Ergo meg kell őt hagyni a hitében, hogy Borcsi (a kegyelmes úrtól legalább) szabad lesz, midőn Indiából nimbuzkoszorúval a fején visszatér. Ez némi csalás, ismerte be tiszteletes úr, de az volt a véleménye, hogy magasabb szempontokból kénytelen az ember néha az erénynek hátat fordítani.

Kikerülnie nem lehetett Janit, mert csaknem a tyúkszemére lépett, hát megszólította az apró férhűt.

— Na, most majd keresztül szaladtál rajtam! Hova sietsz úgy, mintha kergetnének?
— Eppen a palotába megyek, — válaszolt a kis doktor, — hallottam, hogy a kegyelmes úr párbajban megsebesült.

— Biz az igen — ismerte be tiszteletes úr a tényállást — azonban — tette hozzá, azért nem szükség sietned, van ott doktor elég.

— Az utazás végett, — magyarázta Balik — azt csak tudnom kell, hogy mikor megyünk.
— Biz az czéltámas lenne, — kertelt a papocská — de ebben a tekintetben én is felvilágosíthatlak: semmi sem változott, a kegyelmes úrnak mindössze egy ócska oldalbordáját zúzta szét a golyó, különben kutyabaja.

Balik gyanút fogott.
— Jami bácsi, miért nem akarja, hogy a palotába menjek?
— Én nem akarom?! — jezsuitáskodott a kálomista úr. — Ha azt hiszed, mindjárt velem jössz, most már ha akarnád se eriszenének el. Gondolta magában, úgy sem kerülhet el a doktora látogatása a palotán, hát legalább helyben lesz ő is, hogy netalán komplikációknak elejét vegye.

Azonban Baliknak most már csudalatosképpen nem akaródzott a palotába menni. Majd estefelé.

Tiszteletes úr nagyot lélezett. Qui habet tempus, habet vitem: estvélig apróra meg lehet beszélni a Balikkal szemben követendő eljárást. Erre már előbb kellett volna ugyan gondolni, de hál' Istennek még nem készt el semmi sem.

A nagybácsi elbűsűzött öcsésétől, aztán hazaszaladt. Lihégye rontott be leánya szobájába.

— A kíséret, nem gondoltunk Janira, mi a menykút csináljunk vele!
Azt bizony a leány se tudta.
— Meg kell kérdezni az uratól.
Az uratól! Mintha hájjal kengették volna, oly jól esett a tiszteletesnek a bizalmas szó leánya ajkáról. Hej, — kacagott magában — de hamar hozzászoknak ezek a csibék a kottlászhoz, még csak kukorékolt a kokas és máris tyúknak érzik magukat.

— Igazad van, kérdezzük meg az uradtól...
A kegyelmes a Balik anketén, (a melyre hivatalos volt, Fülöp és Ervin is) annak a véleménye

nyének adott kifejezést, hogy az eljegyzésnek egész az esküvőig titokban kell maradnia. Ha valaki más véleményen van, az ő akaratával találja magát szemközt, pont.

Egy olyan nagy pont után, a melyet a kegyelmes úr szokott a mondat végére biggyeszteni, semmi sincs. Tehát, bár kelletlenül, hallgatott Ervin is, jóllehet igen bántotta, hogy atyja akaratából hosszú időre képmutatásra ítéltetett.

De talán még ennél is jobban izgatta a jó fiút az a körülmény, hogy atyja semmiesetre sem akart keleti útja elhalasztására beleegyezni.

— Ne légy gyerekes, Ervin — korholta fiát, mikor erre került rá a sor — tudod, hogy nincs komolyabb bajom, igaz férfihoz nem illik az ok nélküli huza-vona...
A fiú megadta magát s ismét fölkereste a titkárját, hogy még egyszer meghányja-vesse vele egész útitervüket.

Kitűnt, hogy a pedáns doktor régen megtette (még pedig eredménytel) a szükséges előkészületeket, megszerezte az útleveleket, vasúti és hajójegyeket, felhagyta a nélkülözhetetlen hat nyelven beszélő komornyikot, még a paprikáról sem felejtkezett meg. Bepakkolt másfél métermázsányi földtani műszert, mindenféle savat, zacherlint, könyvet, dohányzacskót, hőmérőt, termofort, snapszot, fogfájás elleni szert, kserüvizet, a kegyelmes úr kívánságára felrendelte Várdaról Kőpcei Jósikát, a kanászbojtárt csizmapuczó kisinasnak s Baléta Hancsu béresnéét tőrösösusza és töltött káposztaszakácsnének, egyszóval mindenről gondoskodott volt a lelkiismeretes Balik, Ervinnek Indiáig a fülét sem kellett léte fenntartása érdekében megmozdítania.

Azt talán mondani sem kell, hogy a jámbor fiú mitsem tudott meg menyasszonyának Várday gróffal való eljegyzéséről. Végig megmaradt abban a csökönyös hitében, hogy Borcsi nem mehet bele egy Monstre-házasságba s ha majdan boldogulva visszatér Indiákról, pár pompás tigrisbőrrel a vállán, más szemmel fog ránézni az egyetlen, az édes, haszontalan válogató leány.

VI. Indiák felé.

— Balik!
— Parancsoljon, méltóságos gróf úr!
— Kik vannak a hajón?
— Százhuszan vagyunk rajta, csupa gazdag ember természetesen, mert ez a legdrágább Cook-hajó.
— Nem úgy ér'em: úgy, hogy megismerkedett-e valakivel?
— Személyesen nem, de megtudtam egyet-mást, egyebek között azt, hogy velünk utazik az indiai alkirály leánya is: apja látogatására megy. Az a feketebőrű és kékszemű hindu szolga a kékszemű burnuszban, a kibe valamennyi asszony személyes szerelmes a hajón és az a lenhajú és fekete szemű társalkodónó vagy komorna a tomyos frizurával, hozzátartozik.

— És a lady?
— Azt még nem láttam, azt mondják, bezárkózott a kabinjába, az ételét is odaviteti, nem mer az ebédőbe jönni, mert fél valakitől.
— Érdekes... kitől?
— Nem tudom biztosan, más se tudja, de van itt egy skót baronet, az a koczkás-plédes ember, a kinek a minap úgy megkritizáltak a pófáját: azt hiszem, az lesz a munus.

— Mit akarhat az a misztól? — kérdezte Ervin csodálkozva. — Impertinens embernek látszik, de azért még nem gonosztevő.
— Nem, csak szerelmes, — vélte Balik, — vagy még az sem talán, csupán hozományvadász.

Ervin megcsóválta fejét.
— Hogy kombinál maga, Balik?

— Schogy, az egyszer nem az eszem után megyek, hanem az ösztönöm után...

Lágyan suhant a fényes luxushajó a tengerhullámok smaragdos taraján. Halványvörös fényledőjének a javát a karcsu h. góra teregette Szent Dávid bolygója, a hold. A két magyar úr melán bámulta a hazai pufoék csillagot a görög ég alatt az aegi tengereken. Szellőrongyok röpökdetek az ultramarin-kék levegőben s megborzongatták a fedélzeten virasztok gerinzeit.

— Hideg van, Balik... Mért nem takarózik a plédjébe?
— En paraszt vagyok... nagyapám még a jég hátán sem fázott.
— Mért dicsekszik azzal, hogy paraszt volt a nagyapja? Az nem szegény ugyan, de nem is dicőség.

— Hiszen nem, de jó azt azért szem előtt tartani.
— Mire jó?
— Emberfiának a földön a helye, csillagot fogni veszedelmes és dőre ambíció.
— Rám ezelő, Balik?
— Ahogy ves szük.
— Mi nem tetszik magának rajtam? Egyáltalában ismer maga engemet?
— A természetrajzát ismerem.
— Halljuk.
— Régi család... ezer éves... a tölgy is elkorhad idővel...

— Azt akarja mondani, hogy degenerált vagyok?
A doktor hallgatott.
— Azt hiszem, Balik, — beszélt helyette Ervin — hogy a maga természetrajzi s egyéb tudományos elméletei csak addig érnek valamit, valaméddig váratlanul beléjük nem vág egy hatalmas ököl, akkor szempillantás alatt felrobban a büszke theoria s egy másik szempillantás alatt az lesz belőle, a miből keletkezett: üres levegő.

Balik vállat vont.
— Hiszen csak már látnám egyszer ezt az öklöt.
— Esetleg megláthatja, — mondta Ervin gróf csendesen.

Egy óles gummitalp-pú-czipós díjbirkózó (annak látszott legalább) vonult el hangtalanul a fedélzeten a magyar urak előtt. Keze zsebében, szemé a holdon.
— Ez a mi baronetünk, — figyelmeztette Balik Ervint.
— Láttam, megismertem.

A gladiátor vagy tíz lépést haladt előre, aztán visszafordult, de helyben maradt: megfixirozta a magyar urakat.
— Mit akarhat velünk? — mormogta a doktor magában.
Ervin nem szól semmit. Lehányta magáról a plédjét és fölkel a matrószekéből, a melyen ült. Rákönyökölt a hajókoriátra és nézte a tengert.

Balik melléje állott. A gladiátor-baronet folytatta sétáját a holdvilágos éjben hangtalan gummitalpú czipőjében.
— Ervin!
— Tessék.
— Feküdjünk le.
— Feküdjék le, ha álmos, doktorkám, én még ittmaradok.
— Az az ember roszban töri a fejét, — aggodalmaskodott a kis doktor.
— Ez is ösztön? — gúnyolta a gróf.
Balik nem vette zokon az ironiát.
— Csakis ösztön, — vallotta be — ésszerűen nem lehet arról az elbizakodott fizikáról roszat feltételezni, hiszen nagy úr: baronet.
— Azért még nem nagy úr, mert baronet, — ellenvetette a fiatal gróf — feküdjék le, doktor, én megvárom a felkelő napot.

Balik gondolkodott egy ideig, aztán kezét nyújtott védenéznek.

— Elvégre igaz van: rémképeket a falra festeni nem méltó okos emberhez. Jó mulatást! Jó éjszakát.

Távozott. Leszállott a kabinjába és lefeküdt. Ervin körül nézett a fedélzeten. Jóformán senkivel sem találkozott. Nyilván lefeküdt már a baronet is.

A fiatal magyar mágnásnak mindenféle kőszag gondolatok kővályogtak a fejében. Gondolatok, ábrándok, óhajok. Ismerni szeretete volna az indiai alkirály leányát. Hiszen nem volt vele semmi czélja, csak kíváncsi volt rá. Milyen lehet? Szép-e vagy csak érdekes, vagy még az sem, csak gőgös, mint Albion legtöbb főúri leánya? Es ha csakugyan nem esal a Balik sejtelve, a baronet miatt nem mutatkozik az emberek előtt: mi oka lehet a skót gladiátor-tól való félelmének! Csakugyan szerelmes belé a vagyúr, vagy csak el akarja rabolni, mert másképp nem jutath hozzá, illetve dús hozományához?

Hiszen majd küls minden az alatt a három hét alatt, a mi alatt a hajó Bombayig ér. A véletlen talán alkalmat fog neki adni a miss megismerésére. Összekerül talán a baronettel is. Hiszen ismeretséget kötni oly könnyű a hajón. Ott jóformán mire sem kötelez a szó, efemer értékű, hóbort, tréfa talán még a szerelmi vallomás is. A hajón senki sem az, a ki otthon volt. A milliions szatócok ott pe rnek adhatja ki magát minden komolyabb következmény nélkül s ha úgy hozza magával nagyúri széles, clownt játszhatik a peer a nélkül, hogy méltóságán nagyobb csorbát ejtene.

Ervin saját magán is megtapasztalta ezt az igazságot. Az emberkerülő fiú itt a hajón valóssággal kereste a társaságot. Igaz, hogy begombolkozva lépett az emberek közé, de mit ér a begombolkozás, ha valaki a fejébe veszi, hogy gombostul lerántja a kabátot arról, a ki hozzá nem puszta mellet közeledik. Lám Ervinbe is belekötött a hajón egy ilyen erőszakos egyén. Nő volt még pedig. S micsoða nő! Csupa rózsá s tejszínhab, csupa dallam és erő. Tüzes szemű, párdúcstermetű. Egy londoni operett-színház primadonnája: az isteni Mary Wilt, a ki miatt tönkretette magát egy balkáni trónörökös s öngyilkossá lett Mihajlovics Szemjon nagyherceg, a czár unokaöccse.

Mary igen rövid úton ismerkedett meg a fiatal magyar mágnással. Meglátta, megtetszett neki s elhatározta, hogy dinernél melléje ül; de miután az óvével szomszédos székek már el voltak foglalva, midőn az ebédőbe lépett, erőszakhoz folyamodott, illetve piczi lábával szonka felrugta az illem szabályait. Vállára ütött az Ervin jobbfelől szomszédjának, egy talpas germán grófnak, hogy engedje át neki a helyét, különben skandalumot csinál. A német gróf nyilván nem szeretete a skandalumot: teljesítette a primadonna kérését.

Ervin csudálkozott is az eseten, de inkább mulatott rajta, mint valami bohózat ötleten. A szép leány humorosan tüde parancsára bemutatkozott s szívesen elbeszélgetett vele a fehér asztalnál; de arra már nem volt rábirható, hogy duennájában állandó lovagjául szegődjék. Az ember általában már érdekléni kezdte a hatyulovagot, de az egyes embertől még távol tartotta magát...

Éjjel rég elmúlt, midőn Ervin megelegelven a járkálást, helyet foglalt a korlátnál a hajó derekán. Pár hulló csillag veres vonalakat húzott az éj sötét kárpitjára: abban gyönyörködött. Majd lehúnyta szemét s befelé nézett a lelkébe. Bizonyos büszkeséggel vette tudomásul azt a nirván szerű nyugalmat, a mit ott konstalt. Ez az ő műve. Legyőzte magát. Akart és megjutalmaztatott. Lelki világa rejteget sikátorán végigsuhant leendő mostoha anyja ködépe is, de csak egy pillanatra: az ifjú lelke harmóniáját nem bolygatta meg...

Vigan repült a luxushajó, alig imbolygott az álmában csendesen pihegő tengeren... A fedélzeten most már egy lélek sem volt látható. Ervin boldogan érezte magát, hogy magára maradt a nagy mindenséggel édes kettesben: az embernek mégis csak a természet a legbizalmasabb intimusa.

Am nem sokáig tartott az öröme: szabad álmódosításban megzavarta valaki. Emberneszt hallott: halk tolvajlépteket, asszonyruha suhogást, két leányhangnak letompított csirregését... Tágra nyitotta szemét, hogy jobban lásson a vérszínű félhomályban. A hajó méhének pallaszander torkában két összebújt nőalak volt látható, majd később külön egy harmadik személy búj ki a fedélzetre földig érő burnuszban.

— Mary, — konstátálta magában Ervin. — Mi jutott a széleséyes primadonna eszébe, hogy megszakítván éjszakáját, éjjel utáni sétára állalkozik? Valami terve van? Kivel? Vele? Állaghanem, mert más férfivel alig érintkezik, mindenkit elzavar magától, a ki hozzá közeledik...
Ervin el akart osonni, de az utolsó pillanatban mégis helyben maradt. A burnuszos alak arczát tisztán kivette a holdfényben. A hindu szolga volt. Tehát tévedett. Nem a primadonna és társalkodónője voltak az éjjeli alakok, mint hitte, hanem minden valószínűség szerint az indiai alkirályleány és kísérete.

A következő pillanatban ráismert Ervin a lenhajú angol komornára is, az érdekes fekete szemű leányra. Majd meglátta a hold mind intenzívebben világító sugaránál a harmadik ismeretlent is. Az lesz az alkirály leánya. Nem lehet más. Királynői természet, öntudatos, büszke s mégis leányosan szerény fejhordozás, diadém csillog a pazar hajkoronán, finom vonalú erőteljes válláról vagonterő hermelin-palást omlik végig karcsú izmos tagjain. Mesébe való látvány volt a társalkodónó s barnabőrű keleti szolga között. Ezeregyébe való jelenet: álomkép, tünemény.

Ervint székéhez szegezte a bámulat. Fel akart állni, hogy észrevétesse magát, ezt kötelességévé tette úri tapintata — de nem tudott. Oda volt bűvölve a helyéhez. Pedig a lady épen feléje irányította lépteit. Meg is közelítette őt úgy, hogy csaknem súrolta ruhájával a plédjét, a melybe térdét a hideg ellen beburkolta. Mindazonáltal — úgy látszott legalább — nem vette őt észre az alkirály leánya, kíséretője figyelmeztette rá.
— Take care! Somebody... (Vigyázzon! Valaki).

A főúri hölgy akkor sem vett tudomást Ervinről. Elhaladt mellette a nélkül, hogy rá nézett volna. Valami halk megjegyzést tett a

társalkodónéjának, a szal nyilván elintézte a magyar urat.
Ervin azt hitte legál. bb. Annál nagyobb volt a meglepetése, midőn pár percczel később egy váratlan pillanatban újra szembetalálta magát az érdekes embercsoporttal. Most már jól megnevezte őt a lady, aztán pár pillanattal tanácskozni látszott a kíséretjével, mire az elvált tőle s egyenesen neki ment a magyar gavallérnak.
— Beg pardon, Várday hercegehez, a magyar mágnáshoz van szerencsém?
Ervin könnyedén meghajította magát.
— Várday vagyok, de nem herceg, csak gróf.

— All the same, (mindegy) — jegyezte meg a szép angol leány. — Ürömön kérdezeti, hogy rokona-e Várday Sigismondnak?
— Fia vagyok.
— All right! Ürömön örülni fog.
A komorna tiszteletteljesen bökolt s visszatért úrnőjéhez. Pár szót váltott vele, a mire most már az earl* leánya vált el komornájától, hogy Ervinhez siessen.
— Jó estét, mylord.
Ervin mélyen meghajolt s megmondta teljes nevét.

A miss kedvesen bólogott.
— Atyám sokat beszélt atyjáról... Együtt tanult vele az oxfordi kollegiumban s később legjobb barátja, bizalmasa lett: anyámat is neki köszönheti.
Ervin nem tartotta ildomosnak, hogy megkérdezze a leánytól, mennyiben köszönheti atyjának az anyját, tehát hallgatott.
— Atyám, — folytatta ez — azt tartja, hogy az ön atyja a legelső gavallér a világon, fel kell tehát tételeznem, hogy a maga mintájára nevelte önt.
Ervin lesütötte szemét.

— Nem tudom, — mondta — sikerült-e neki.
— Azt én sem tudhatom — s negédesen mosolygott a szép leány, — mert most látom először, azaz igazában most sem látom, mert a holdvilág még nem napfény vagy villanyvilágítás, azonban tegyük fel, hogy atyja nem hiába fáradozott önnel...
Ervinnek sejtelve sem volt róla, mi czélja lehet vele a ladynek, de azért nem volt elfogult, a leány tréfás, szinte bizalmasan barátságos hangja és szavai bőven ellensúlyozták azt a feszélyezettséget, a mit a bizonytalanság érzése okozni szokott.

Bármit legyen is, — mondta kifogástalan udvariassággal — ha valami jószándékot tehetnek önnek, szívesen rendelkezésére állok bármikor, csak parancsolnia kell.
A leány ismét bólogott, még kecsesebben, mint előbb.
— Eltalálta a gondolatomat, mylord, — konstátálta — s ezzel megkönnyítette kényes helyzetemet.
Kezet nyújtott Ervinnek, aztán egy szerfölött pikáns s mégis választékosan előkelő mozdulattal leült egy matrószekre, miután megmutatt. Ervin elfoglalta a kijelölt helyet s előrehajolva leste a szép leány további szavait.

* Brit főnemességi rang. (Folyt. köv.)

ALKONYI SÉTA.

Este néha elborongok, Egymagamban elbolyongok Utezőn és teren, S mindenütt, a merre nézek, Mindenféle jelenések Játszanak velem.	Mint egy árnyat, újra látok Egy-egy régi jóbarátot, Tavaszi nyíltakor, Ábránd-erdőn, álom-kertben Kivel ártam-keletem S a ki már ma por.	Itt, magát hol ének tolja Ozifa bérkaszánya torriya, Törpe ház lapút; Hol most csin és csillógás van, Minden a sok kis lakásban Nyúlt volt és avút.	Itt élt, dalra dalt dudolva, Szennyes hónapos zugolyba' Egy sápadt legény, Kinek lelke, ki-kitörve, Felszókkelt a csillag-körbe Büszkén s könnyedén.	Robotját ha befejezte, Ide sokszor jöttem este S ócska pamlagán, Kis lámpája fénye mellett, Míg az olajbál telett, Rímét hallgattam.
És a méla éji csöndbe' Olyan édes-lágyan csöngve Szóltak a dalok: „Újúsága-ról és „Magánya-ról, Szerelemről s ama Pánról, A ki már halott.	És beszélt sok terv-csiráról, Eljövendő glóriáról — Nem sejtítve még, Hány nótája pendülését, Hány kalásza zsendülését Veri el a jég...	Felriaszt egy auto kúrtje, S bár köröttem rajzva, sürgve, Por a néptömeg, Rémlík, mintha hallanám még Halk nesztét egy csendes árnyék Lassu léptinek.	És felém a sokaságból Még soká két szem világot (Fényök rég kihalt!) S kórus zengi át a légen, A mit ő irt régesrégén, Egy búskedvű dalt...	Radó Antal.

KÉT KIS TÖRTÉNET.

Elbeszélés. — Irta Lakatos László.

HÁROM SZÁL GYÖNGYVIRÁG.

Pintérné a liftben lusta öntetszéssel nekidől a falnak. Le is ülhetett volna a zöld plüssdivánra, de nem tette. Lusta volt. A lift szűk tükrében nézte magát. Melege volt, kis prém-bundáját kigombolta. Nagyon dekoltált ruhája volt, lehajította fejét és úgy nézte saját keblét, mint egy völgy nézheti a menyasszonyát. Kezében három szál gyöngyvirág volt. Pintérné barackszínű kis arca izzott. Az Operából jött, a hol ma este Puccini játszották.

A lift megállt a negyedik emeleten. Pintérné kiszállt. Balra kanyarodott a folyosón. Zsebébe nyúlt és garsonnóra előszobakulcsot húzott ki onnan. Míg az ajtó nyitotta, kényelemből a ruha dekoltázsba tűzte a három szál gyöngyvirágot. Mielőtt ezt tette volna, még egyet szippantott illatukból. Az előszobában látta, hogy az ebédlőben a lámpa ég. Mi ez? Hiszen az ura úton van.

Epen le akarta vetni a bundáját, a mikor az ebédlőből már kilépett Pintér. Az asszony megörlött neki.

— Egy nappal hamarabb jöttél, ez kedves. Az ura füstös, nedves, vonatszajú bajuszát odanyomta a szép kis asszony homlokára. De azután nagyon mérgesen ítélt.

— Már egy órája vagyok itthon és mint egy éhes farkas, körüljáróm az ebédlőasztalt. Persze te a spejzklubot is magaddal vitted.

— És kezét rögtön zsebébe is eresztette, mint azok az emberek szokták, a kik sokáig járják körül az ebédlőasztalt.

— Ejnye be kár, — mondta az asszony. — De sajnálom. Csak egy kis hideg maradék van délről.

— Úgy? — En pedig direkt nem vacsoráztam az étkezőkocsiiban — szölt a férj és hangja már reesegett.

— De édes, hiszen csak szerdára vártalak — felelt a feleség természetesen védekezéssel.

— Az éhes, türelmetlen ember szigorúan végignézett a feleségén.

— Hol voltál!

— Az Operában. A Pillangókisasszonyt játszották.

— Kivel voltál!

— De egyedül, ha mondom. Földszint ültem, nyolczadik sor szölye, bal harmadik szék.

— És Pintérné minden ok nélkül a retiküljében kezdett keresgélni.

— Tessék. Itt a szöveges színlap is — és egy gyűrött újsáppapírost tartott az ura elé.

— Úgy, — mondta az. — Úgy? És a három szál gyöngyvirág, az kitől van, ha szabad kérdezem.

— Vettem.

— Ez igaz is volt. De Pintér olyan csúnyán nézett, hogy Pintérné szélsőségesnek tartotta megjegyezni:

— Utczán vettem, kofától.

— A férjnek fejébe szokott a vér.

— Kofától? — rikácsolta gúnyosan. — Még azt is akarod velem elhitetni, hogy kofától vetted, hogy az utczán vetted, te magad?

— Üzletben drága lett volna. Korona szálja. Így se volt olcsó, hetven fillért kért a kofa darabjért, de végre ideadta a három szálát két koronáért.

— Tovább akart beszélni, de hirtelen úgy érezte, mintha vasperecczel szorítanák a csuklóját. Az ura rángatta.

— Elég volt a tréfából! Elég a hazugságból. Vagy megmondod, hogy kitől kaptad a virágot, vagy mehetsz vissza szüleidhez most tüstént, ebben a perczben.

— Az asszony sírva fakadt, azután tagadott. De a tagadás ebben az előszobai jelenetben egyúttal az igazságot jelentette, mert hiszen ő c akugyan saját maga vett magának három szál gyöngyvirágot, sőt az utczán, kofától, két koronáért, pontosan úgy, a hogyan mondta.

— A férj ordított, nem hitt, azután újra ordított és végül sem hitt. De a legvégén kimerült, bement az ebédlőbe és keserű gondolatok közt beletörődött abba, hogy úgy sem tudja meg sosem az igazságot. Az asszonyt azonban nem fűzte el hazuról, viszont a cselédet leküldte a kávéházba egy nagy imbiszért és egy üveg sörért. Mert csakugyan nagyon éhes volt.

— Ha meggondolom, hogy azért utaztam, azért fáradtam egy hétig, azért, hogy a mikor hazajövök... — gondolta még magában, de ezt a gondolatot nem fejezte be, mert már hozták is az imbiszt és a söröt is hozták.

A megoldás.

A megoldás pedig az, hogy Pintérnének nem sokára — úgy négy hét múlva — újra volt gyöngyvirága. Ezúttal nem kofától való volt a virág és nem is Pintérné vette saját magának. Az után az est után gondolkozott ugyanis a dolgról és ráeszmélt, hogy ennyi féltékenység árán másképp is juthat virághoz. Jutott is, most először az életben. Pintér ellenben semmit sem szölt. Részben mert az asztal terítve volt, részben mert ekkor már rég beletörődött abba a gondolatba, hogy öt már évek óta megcsalják.

Kritika.

(Ezt a levelet egy újságíró írja a másikhoz.)
«Megkaptam levelet kedves kollégám. Csak hogy végre észébe jutottam én is abból az alkalomból, hogy «Párcucok tavaszkor» című háromfelvonásos társadami értelmelensége holnap este intim, de városra szóló bukást fog szenvedni. Hát szó se róla, magartettem, a mire kért és nem leszek elnéző. Több okból nem leszek az. Először is, mert az ilyenfajta remekműnek, a milyen az Ön darabja is, nem csak hogy a barát, de még az ellenség részéről való jóakarát sem használ. Másodszor: én nagyon is beletörődtem abba, hogy a Fővárosi Színház körülbelül félv év előtt egy egyértelműen rideg levél kíséretében visszaküldte a «Nyári igazságtétel» című darabot szerzőjének, ki is, én volnék. Beletörődtem akkor a dologba, mert írói érzékenységet féltetve, azt hittem, hogy annál a színháznál szabály (érthetetlen, de mégis érvényben levő szabály), hogy csak jó darabot ad elő. Mondom, ezt hittem mind a ma délelőtti főpróbáig, a mikor is szerencsém volt az Ön idétlen kis remekművét végigmenni, (ismétlem: szerencsém volt, — mert érheti-e a szegény tisztalelkű művészt nagyobb szerencse az őszinte kárörömpél?). Nem, kedves kolléga úr. Ha az a színház visszautasította volna Shakespeart is, — akkor nem bánám a dolgot. De az a színház nem utasította vissza Önt, a mikor pedig visszautasított engem. Mint látja, épen elég objektív okom van arra, hogy megmutassam attól a színházról való teljes függetlenségemet. Még is fogom mutatni, legyen csak egészen nyugodt, abban a kritikában fogom megmutatni, a mit az Ön kis háromfelvonásos szerencsétlenségéről vagyok irandó.

Tisztelt kartárs úr, én puritán ember vagyok. Én azt sem kérdezem, hogy darabja fő nő szerepét miért osztották ki Erenyesi Tilda kisasszonyra, a mikor a közpetyka elég vakmerően ugyan, de egyszersmind elég találon is éppen az ellenprimadonna, Berényesi Hilda kisasszony nevét hozta az enyémekkel érdekes kapcsolatba. Á! Még meg is dicsérjek egy darabot, melynek szereposztása körül engem újszólván személyes inzultus ért. Nem, kedves Tehetségtelen úr, ennyire már igazán nem vagyok balekje sem a színháznak, sem annak a szomorú kis figurának, a ki a holnap esti premiére szerzőjeként merészel szerepelni.

És végül nem dicsérhetem meg a darabot, mert a fenti többrendbeli objektív okon kívül nekem nem is tetszik. Értsen meg, nem csak a színház, nem csak a szerző, nem csak a primadonna, de még a darab sem tetszik nekem. Igaz különben, hogy ez a csekélység már alig jön számba a többi súlyos és komoly körülmény mellett.

Fogadja kérem őszinte részvéteimet, melylyel vagyok

U. i. (mely egy óra múlva kelt). Azért ne ijedjen meg, nem fogom bántani azt az ügyet. Ne mondják, hogy rajtam mult a dolog. Én nem vagyok az a rossz fiú. Esküszöm, hogy még meg is fogom dicsérni.

A csattanó, a mely nem is csattanó.

Mitő kritikus — bár ezt írásban is megígérte, — csakugyan nem bántotta a darabot. De ez lényegtelen is volt. A darab nélküle is megbukott, tisztán önjerejéből nagyot, csúfosan bukott.

MAGYAR IRÓK OTTHONUKBAN.

Pekár Gyula önmagáról.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Magamról írjak? Ha nem ép feltétlenül szükséges, szívesen lemondok erről a fészélyező tisztességről s inkább valami másról írok. De miről? Itt a dolgozó szobám. Tehát rajta... és ime máris elakad a tollam! Olyasmit érzek, voltaképp magamat és önmagát csalam a cserével, mert igazában egyremegy, magamról írok-e, vagy erről a négy falról, — hisz tudó elme és látó szem előtt nemcsak a stílus az ember, hanem tán még több joggal a lakás, a szoba is az ember. A legtöbben valóban nem is sejtik, az otthon mily izesztően, mily árulóan hű tükre a lakója énjének, sokan, a kiknek pedig esetleg okuk lehetne, nem igen számolnak ezzel a veszedelemmel... én bevallom, életem döntő perceiben nem egyszer igénybe vettem a lakások e leleplező, lélekámitó tulajdonságát. Ha ugyanis semmiképp se tudtam kiösmerni azt az embert, a kivel szemben álltam, minden módon hozzá, a fészékbe, a szobájába igyekeztem behatolni s ott pár percnyi szemlélődés után azonnal és kényelmesen végérvényesen tisztába jöttem vele. Az ember maga hazudhat, de a szobája nem hazudik; a szoba mindig igazat mond, a szoba beszél, csak hallani kell tudni a hangját. A szoba az ember, és mint a hogy nincs két egyforma ember, akként két egyforma otthon sincsen a világon. Nem a banális értelemben vett rendről vagy rendezetlenségről, izlésről vagy izléstelenségről szölok én most, de lépjének be egy lakásba s ha akarják, minden különösebb butor-pszichológiai gyakorlat nélkül is hamarosan érdekes dolgokat fognak látni. A berendezés kiválasztása, a műtárgyak csoportosítása s főként a képek aggatása, de még a székek állítása is... mind beszél, mind fecseg, mind árulkodik ez, a legindiszkrétebben leleplezi a lakót: csapongás és megbízhatóság, ingatlanság és jellemiszilárdság, pompáskodás és fukarság, meleg kedély és ridegség, optimizmus és pesszimizmus stb. mindezt és ezer egyebet pár pillanat alatt hűtlenül kipletykál az interieur. Mondjam-e? nőre a boudoirja (hálószobája), férfira a dolgozószobája a legárulóbb. Én azokban a fentebb említett bizonyos döntő percekben mindig ellenségem dolgozószobájába s ott is ösztönszerűleg az íróasztala elé igyekeztem. Az íróasztal... sok ez, majdnem minden: gazdájának a nyitott jelleme, kedélye, természete, egész feltárt lelkiismerete! Minden, még a legkisebb kívánság is, fontos az íróasztalon, — s ha valaki azt feleli nekem: túlzok, mert ő bizony a maga íróasztalán nem ügyel ezekre, azt se tudja, mi van ott stb. hát bizony ezzel csak önmaga felett mond fontos kritikát az illető. De tovább, — az otthon az ember s ehhez képest vannak vizsgálatalanul hideg és bensőségesen meleg fészkek, vannak kiabálóan lármás és kellemesen, szinte suttogóan csendes berendezések; vannak szellemek és ostoba interieurök, vannak végül «tisztességes» szobák s mások, a hol első perczele érezzük, itt csak síma ravaszok, titkolódzó-alattomos lelkek, mondjuk: gazemberek lakhatnak... Az otthon mikrokozmosz: az embernek négy fal közé sűrített egész élete.

Ilyen darab életem az én dolgozószobám is. Szeretem, mert nincs oly tárgya, cseccsebecsége, mely ne lenne valamelyik elmúlt szép perczemnek, vagy hangulatomnak a mementója. Tán túltömtöt is kissé, de hát Istenem, én életemből összesen vagy tizenegy évet töltöttem külföldön s kezdve attól, hogy mint gyerek Amerikában jártam iskolába, egészen addig, hogy ifjúságom legszebb négy éve Párisban telt el, bizony sokat és sokfelé utaztam e földön. Ez utak emlékei halmozódtak fel a négy falam közt. Most már (s erre nemcsak a háború kész!) kevesebbet utazom; bizonyos koron túl a kifelé való külső utazások helyett az ember inkább befelé fordul s hosszú-hosszú belső lelki utakra vált körutazási jegyeket. Érdekes utak, bíz' isten tán még érdekesebbek a külső Cook's tour-oknál... mindenesetre kezdek igazat adni boldogult Xavier de Maistre íróársamnak ki szintén szerette a szobáját, olyannyira, hogy külön könyvet írt Voyage autour de ma chambre címmel. Így utazgatok a négy falam közt jó magam is; a kiket legjobban szeretek: Homér-

(ő), Goethe-től váliom meg a körutazási jegyemet s azzal neki a világnak. Mint De Maistre, szeretném az olvasót én is egy negyvenkét napos körútra hívni magamhoz a szobámba, de uramfia, a szerkesztő-úr nekem csak negyvenkét sort engedélyezett és én ezt már amúgy is messze túlhaladtam. Így csak nagyon is gyorsvonati sebességgel mutathatom meg önöknek a szobám négy világtáját... Látják-e, e négy fal a világtájak irányában mily messzeségesen toldik ki ezernyi kilométernyire? Éjszakra Norvégiaig, Svédországig, délre Itálián, Hellászon át Afrikáig, keletre Bizánczon át Turánig s nyugatra végül Párison át a ködös Bretagneig s az annál azúrabb gibraltári spanyol Oszlopokig.

Van itt utazni való tér elég! Száz kép, száz szobor megannyi emléktárcája ez utának s mondjam-e? a legtöbb mégis csak Párisra emlékeztet. Mily kár, hogy a valóságban oda többé el nem juthatunk! Mert ne áltassuk magunkat: olaszszal, angolal, hiszem, hamar rendbe fog jönni a dolog, de, félek, Páris sok nemzedékre elvész számunkra. A francia a latinok közt a legengesztelhetlenebb; én huszonöt évvel élttem ott a 70-ki nagy háború után s bár akkor csak félévig tartott a harc és se Rheims, se a Champagne, se Flandria nem pusztult el, Párisban mégis a legképtelenebb germányfőlet dühöngött. Én az én társadalmilag oly ragyogó négy évem alatt egyetlen egy németet se láttam dans le monde, a nagyvilág szalonjaiban, de viszont láttam azt, hogy a «prussien» szóra autentikus és bájos marquisok megérákként ugráltak fel s kofák módjára feleseltek velünk, kik a németiség jó tulajdonaira próbáltunk hivatkozni... én Istenem, ha akkor így volt, mi lesz most? Hiszen az entente most betetőződő nagy kudarcra után tán egy egész hosszú század se lesz elegendő igazi belső békére! Nagy kérdőjel s én kérdően is nézek a szobámban levő francia nagyokra, kiknek fényképeről kezük vonásának a közvetlensége szölok hozzám. Sajnos, Zola, Daudet, Armand Silvestre, Sarcey rég halottak, a büvös-

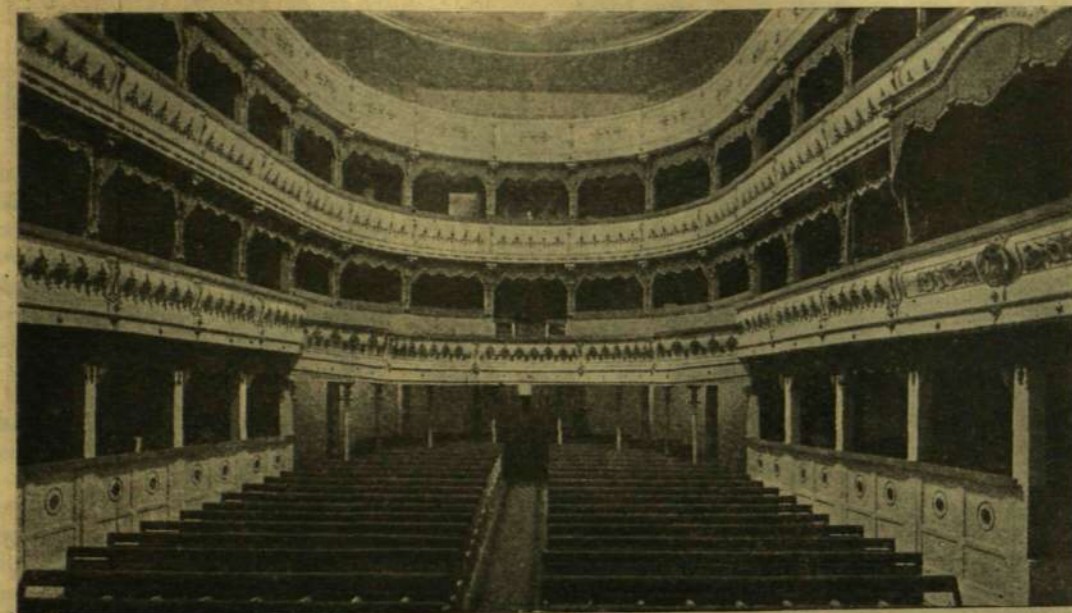
PEKÁR GYULA NEJÉVEL.

dalú, szép troubadour, Montoya, valahol Verdunnél esett el, — Lemaître se él már, — az egy Anatole France jár még itt e földön... Itt sorakoznak s az egyetlen élőknek, Franciának arca ép oly kérelmetlen, mint ellenünk írott cikkek. Vége annak a régi kedves Párisomnak, az már csak az én szobámban van meg... No de most már igazán elég legyen. Szobám, eleget fecségtél (mily jó ezt ráfoghatni!), — csukjuk be az ajtót. Szerkesztő uramnak tisztelő híve

Pekár Gyula.

PEKÁR GYULA DOLGOZÓ-SZOBÁJÁBAN.

A VÁRSZÍNHÁZ ÚJJÁALKÍTOTT NÉZŐTERE.

SZÍNHÁZ.

Megnyitó előadás a Várszínházban. — Gróf Bánffy Miklós: Az erősebb.

A budai Várszínház megnyitása körülbelül legnagyobb eseménye az idei színházi évnek, nemcsak azért, mert ezzel sok évig paragon hevert új területe nyílik meg a színházi művészeteknek, hanem még inkább azért, mert a Nemzeti Színház terület-hódítását jelenti, munkakörének kiterjedését olyan térre, a melyet Rákóczi-úti nagy épületében nem volt módja művelni. A kicsiny, kellemes, tradíciós hangulatú Várszínházban olyan finomabb és intímebb tónusú, választékos ízlésű darabokat készülnek előadni, a melyek nagyterjedelmű, hangos beszédet és zajos effektusokat kívánó épületben nem tudnának érvényre jutni. Nem úgy akarják csinálni a várszínházi előadásokat, mint régen, hogy t. i. a Nemzeti Színház bevált darabjait viszik fel s játsszák el a Vár közönségének, hanem külön műsort teremtenek, a mely csak a Várszínház műsora lesz s legfeljebb egyes kivételes esetekben megy át egy-egy darab innen a Nemzeti Színházba. A kiket a színház mint művészi tényező komolyan érdekel, azok már rég szükségét érezték egy ilyen kamara-színháznak s a Várszínház erre alighanem alkalmasabb, mint bármely külön e célra emelt új épület. Nézőtere kicsiny, intim és kedves, a régi budapesti építkezés egyik legszebb maradványa, megvan a saját hangulata, egy az építészetben a maiál szerencsésebb kor tradíciója él benne, a néző és a színpad közel kerülnek egymáshoz, könnyebben keletkezhetik a kettő között bizalmas hangulat, a halk szó is hallatszik mindenüvé, a színészi mozdulat minden árnyalata érvényre jut. Mi igen jól éreztük magunkat benne.

A VÁRSZÍNHÁZ SZÍNPADJA.

szereplőkben más, mélyebb dolgok rejlenek, mint a miket a jelenetek megmutatnak. Ez a kettősség a színpadon történő és a lelkek mélyében forró dolgok között a darab elején különös érdekességet ad az expozíciónak. Itt érezzük legjobban az író tehetségét.

De már itt is figyelmeztet egy s más a tehetség kifejező erejének fogyatékoságaira. Nem számol eléggé azzal, mit lehet rábízni a néző sejtőképességére, hangsúlyozottan s önmagát eláruló magyarázó szándékkal mutat rá, a szereplők szájába adott szavakkal, olyan dolgokra, melyeket a néző úgyis kitalálna magától is, máskor meg tulajdonképeni mondanivalója elvész egy a darab lelkével szerves kapcsolatban nem álló frazeológiába. Ezzel a darabba, a mely igazsággal és művészi szándékkal van elgondolva, hamis hangok keverednek bele, idegen stílusokból eredő szimboliztikus beszédmód, a mely bántóan ékelődik az író és a néző közé. A mint a darab előbbre halad, ez mind feltűnőbbé válik: a szereplők mindinkább nem azt mondják, a mit az adott helyzetben mondaniuk kellene, hanem azt, a mit az író hívós kigondolással, Ibsen és Maeterlinck frazeológiájából vesz kölcsön a szájukba.

A tárgy a drámai östémák közül való: a szerelem és a becsület összekötése, a melyben a szerelem kap igazságot. A tudóbajos és különben is gyermekesen gyöngye Imre gróf felesége és sokkal idősebb, hatalmasabb, különben bátyja között lóg fel a szerelem, rettenetesen küzdenek ellene s ez a küzdelem a darab tartalma. A míg szavaikkal küzdenek a bűnre csábító vágy ellen, mindig szemük elé tartják a beteg, szájalomraméltó férjet, a bűn rettenetességét, a melyre a szenvedély hajítja őket, lelkileg mind közelebb jutnak a bűnhöz és egymáshoz. Az akaratnak és a vágyaknak ez a lépésről-lépésre való tusakodása s az ebből kerekedő feszültség, a mely eleinte inkább a színpadi cselekvés mögött érik s csak lassankint jut mind előbbre, a darab ereje, a mi érték van benne, az nagyobbára ennek megcsinálásából alakul ki. Ebben mutatkozik meg az író kétségtelen tehetsége. Viszont egész primitív elvételei is vannak: így a fiatal grófné alakja, a kiből az író nyilván a nő természetnek a szerelemmel szemben való nagyobb gyöngeségét akarta ábrázolni, a Julián gróffal való jelenetek nagy részében csaknem egy érzéki hisztéria színében tűnik fel. Az ötödik képtől kezdve pedig mintha az írónak kifogyott volna a lélekzete, a jelenetek nagyrészt a konvenció és az irodalmi reminiscenziák sínjén jutnak el a végső kompromisszumig.

Az előadásban elsősorban *Alsóghy Irmát* kell említenünk. A csipős nyelvű vénkisasszony grófnő szerepét a beszéd s a mozgás páratlan művészetével játssza s a harmadik kép nagy jelenetében a szenvedéseken megtisztult asszonyi bölcsesség megragadó hangján szólaltatja meg. *Ódry, Várady Aranka* ismert tulajdonságait érvényesítik, a fiatal *Uray* igen kitűnő tehetség jeleit adja s *Pethes* remekbe csinál meg egy komor nyik-alakot.

Schöpfung Aladár.

A BUDAI VÁRSZÍNHÁZ.

Endrey Sándor: Arczképtanulmány.

TAVASZI TÁRLAT.

Nap-nap után zsúfolásig megtelnek közönséggel a Szépművészeti Múzeumnak azok a szűk földszinti termei, melyekben a háború kitörése óta az Országos Képzőművészeti Társulat valamikor méltóbban elhelyezett kiállításai most kénytelen-kelletlen meghúzódnak. A milyen egymás hátán tolong e helyen a közönség, olyan kényelmetlenül zavarják itt egymást a képek is, afféle rendezésről, mint a Műcsarnokban, szó sem lehetett. Mindenféle egyéb körülmény sem vált nagyon e tárlat hasznára. A számos ekvivalás legjava művészeink egyrészt másfelé csábította, a fiatalok nagyjából katonáskodik, úgy hogy nem egy kedvencét hiába fogja keresni a tárlatlátogató.

Mindamellet akad jócskán e kiállításon is megnézni való. Kezdjük mindjárt Benczúr Gyula Tisza-arczképén. Az akadémikus művészet mindennemű jó tulajdonságával fes-

tett csillogó kép ez, mely a Benczúrnál megszokott heroikus beállításban és színpompában festi meg ezt a puritán, vasakarátú embert. Nemkülönbön figyelemreméltó Ballónak báró Forster Gyuláról festett arczképe, a melyen különösen a szem évődve kutató kifejezését sikerült pompásan ellesnie. A tárlat jó polgári ízlésű arczképekben és arczképvázlatokban különben sem szegény. Meg kell emlékeznünk Endrey Sándor, Merész Gyula, Glatzer Gyula, Frank Frigyes, Karlovsky Bertalan, Gábor Móricz portrés képeiről.

Nem kevesebb jó tájképe is találunk. Ha ez egyéb sem lett volna, mint Katona Nándornak három tájképe, már akkor is meg lehetnének elégedve annyira kiváló mind a három Katona művésze évről-évre fejlődik még, minden kiállításon új és új meglepetésekkel tud szolgálni. Most is tőle el nem választható hegyei között járt és egy pár halvány színű, szerfelett finom hangulatot hozott magával. Mintha olajjal pastelált festett volna, olyan halványan csillogók és világítók e képek, melyeken a levegő, a víz és a föld fátyolos, nedves fényű álmokképpé szűrődik össze.

Báró Mednyánszky Lászlónak egyetlen tájképe is oly jó, hogy nem árt neki semminemű környeztet. A kárpáti harcok idejéből való komor, fájdalmas, borongós hangulat, a természet elemeinek nyelvbe áttett háborús nyomorúság. Meg kell még említenünk Szlányi Lajos, Bosznay István, Glatz Oszkár tájképeit is. Bosznay Istvánnak egyik képén mezőn dolgozó népek tarka színteljei a háttér szürkeségén oly eleven erővel és szépségszínűséggel helyezkednek el, hogy nem is tudjuk, miféle szavakat keressünk a közvetlen érzéki örömeinek fogalmi felruházására. Szlányi ismét felvidéki képeket állított ki.

Említsük még meg Pörge Gergely finom kis képeit, a veterán és mindig friss Nádler Róbertet, Vass Elemért, Csabai Uy Gézát, Gy. Sándor Józsefet, Gelenczei Csakó Rudolft, Kosztolányi Gyulát.

Figurális kép nem sok van a tárlaton. Közülük messzire kiemelkednek Glatz Oszkárnak kisméretű képei, a Krumpit hámozó leány és a Leány könyvvel.

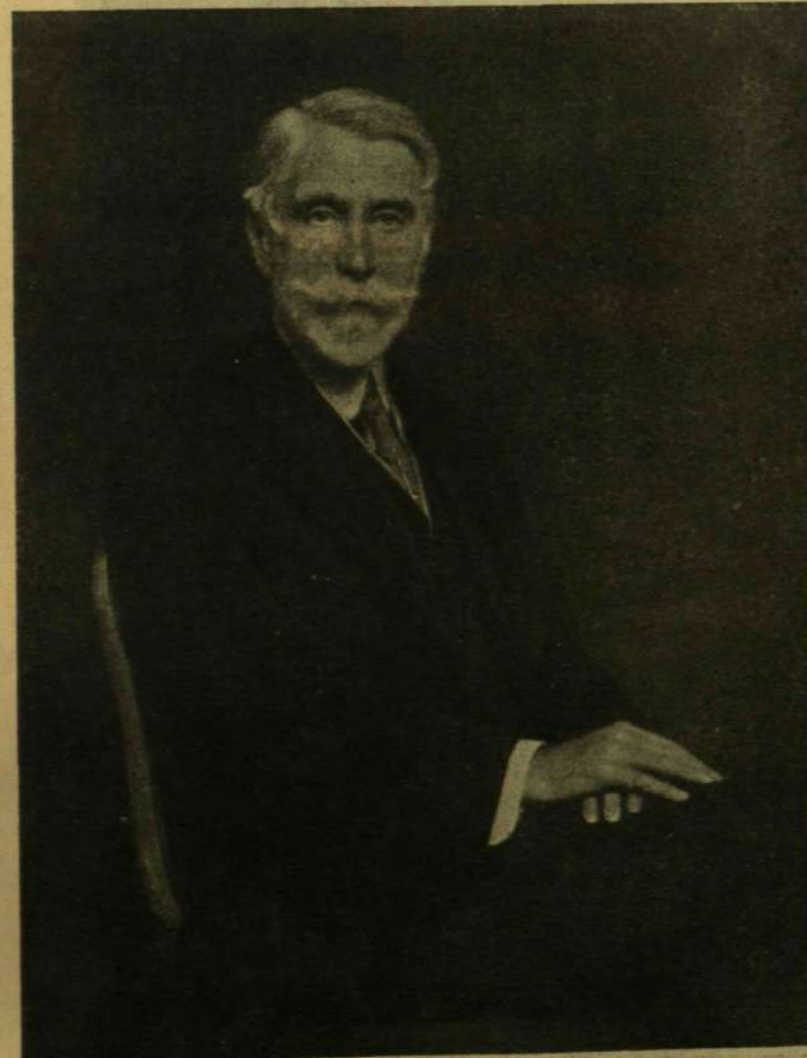
Csendélet is bőven akad a tárlaton, selymek, porcellánok, gyümölcsök, virágok: Pentelei

Frank Frigyes: Női arczkép.

Molnár János, Romek Árpád és tanítványaik szokott dolgai. Körülbelül a csendéletekhez tartoznak már felfogásuk módjánál fogva is Keményffy Jenőnek nyugodt, temperált világtású interieurjei is, a melyek gondos pontossággal adják néma bútorok néma társaságát.

Legvégül, mint a hogyan ez már szokás, keressünk új neveket, új tehetségeket is a tárlaton. Ezúttal bizony inkább csak új neveket láthatunk, de jóval kevesebb új tehetséget. Miközben a katalógus aláhúzott soráiban kerestük őket, mert emlékeztünkben bizony egy sem ragadt meg, rájöttünk, hogy az eddigi felsorolásból kihagytunk egy pár nevet, amelyet igazságtalanság volna meg nem említeni: Béli Vörös Ernő, a mindig elsőrangú Edvi Illés Aladárt, Kruttsay Ferenczet, Litkei, Juszkót, Bardócz Dezsőt, Náray Aurélt és nem emlékeztünk meg még a szobrokról sem, a melyek közül Horvay síremlék-vázlatait és Kara Mihálynak egy pompás, fából faragott férfifejét említjük meg.

Balló Ede: Báró Forster Gyula arczképe.

Benczúr Gyula: Gróf Tisza István arczképe.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI TÁRLATÁRÓL.

Koszkol Jenő: Könyvtár.

Várady Gyula: Fehér udvar.

Merész Gyula: Bajor Gizi arcképe.

Jendrassik Jenő: Feleségem és leányom arcképe.

Béli Vörös Ernő: Kávészózi virágáros.

Juszkó Béla: 1917. Út a Tagliamento felé.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI TÁRLATÁRÓL.

Keményfi Jenő: Zöld szoba.

Gaál Ferenc: Nyitrai leány.

Bosznay István: Mezőn.

Nádler Róbert: Fiala festő.

Klér János: Napraforgós táj.

Glatz Oszkár: Krumplit hámozó leány.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI TÁRLATÁRÓL.

NIKOLAI WENEDIKTOW.

Strobl mester Bajza-utcai műtermének érdekes lakója van. Nem önként jött, — hozták, de csak néhány napig volt ott, annyira megszerette új otthonát, hogy nehéz szívvel fog attól megválni.

A vendég Wenediktow Nikolai, fiatal orosz festőművész, a ki a háború kezdetekor lábán megsebesült, Lublin közelében fogságba esett és sok ideig a kenyérmezei foglytáborban tartózkodott. A felügyeletével megbízott katonai közegek megsajnálják a rokonszenves fiatal művészt, s alkalmat adtak neki, hogy Budapestre áthelyezve hivatását gyakorolhassa.

Igy jutott Strobl Alajoshoz, a nagy művész segédjeként, hol most már több, mint féleve, főnökének atyai és mesteri vezetésével mellett lázas lelkesedéssel dolgozik. Attól a bensőszerűségétől ízetve, mely minden igazi művész sarkalója és attól a vágytól ösztönözve, hogy a vászon előtt, esetleg kezében, felejtse a mai napok borzalmaival.

Mert hát szükségtelen kiemelni, mit érezhet egy a hazájáért aggódó, szereteteiért távol, fogságban levő ifjú, a ki a háború problémái elejétől kezdve hidegen hagyták, a ki csak kény-

SZINYEI-MERSE PÁL. — Wenediktow rajza.

OROSZ UTOZA A VI. SZÁZAD ELŐTT. — Wenediktow festménye.

szérűségéből vette magára a katonai ruhát és a kit Oroszország mostani züllött állapota mélyeségei fájdalommal tölti el.

Pedig Wenediktow Nikolai katonacsallad sarja. Atyja tábornok, s testtel-lelékkel katona és csak nehezen tudott beletörődni, hogy tíz gyermeke közül éppen az elsőszülött nem követi pályáját. Az előkelő rokonság is rossz szemmel nézte elhatározását, csak a birtokán, falusi kastélyában élő nagymama értette meg kedvenőit és támogatta törekvéseit.

Három évet töltött szülővárosa, Moszkva művészeti akadémiáján. Szenvedélyesen tanult, búvárkodott a Rumjancev és Tretyakov múzeumok régi remekeiben és nem volt más gondolata, más vágya, mint az, hogy tehetségét kiképezze. De nem a Verescagin-féle háborús festészet

vonzotta, melynek gyakorlására a harezterén bő alkalmat nyílott. Ideálja — Böcklin. Ennek rezgő, misztikus hangulatos művei ellenállhatatlan erővel hatnak rá, az ő nyomdokain — egyéniségének hű megőrzése mellett — kíván haladni.

Tehetségének kibontakozása közben érte őt az a csapás, hogy félbe kellett tanulását szakítani, s eset helyett puskát fogni a kezében. A tipikus orosz arcú, világos-szőke hajú fiatal művész mély fekvésű szemében bánatos borongás mutatkozik. Ez különben is faji vonás, melyet fokoz a helyzet tragikuma: szeptember óta semmi hír sem érkezett öreg szüleitől, kilencz testvéréről és csak azt a ránézve is lesújtó hatású, szomorú eseményt olvasta a lapokból, hogy a bolsevikiek minden földbir-

tokot, tehát az övét is, elkobozták. De az ideális lelkületű fiatal embert ez az anyagi veszteség csak mellékesen érinti. Egészen jövőjének megalapozása foglalkoztatja. Mint egy tüzesvérű csikó, mely türelmetlenül dobog istállójában, holott a végtelen pusztákon szeretne végig vágatni, ő is alig képes fékezni azt az izgatósságát, mely a mostani megkötött helyzetében nagyon is érthető.

De azért hálás szeretettel emlegeti azt a jóleső részvétet és vonzódást, melyet nemcsak Strobl Alajos, hanem a magyar művészet többi kitűnőjei, Szinyei-Merse Pál, Stetka Gyula, Benczur Gyula és mások részéről élvez. Ezek egytől-egyig felismerték ritka izmos tehetségét, nagy jövőt jósoltak neki és mindent elkövetnek, hogy enyhítsék helyzetét és támogassák munkáját.

Fogsága idején máris figyelemreméltó műveket tervezett, s jegyzőkönyve zsúfolva van tervbe vett kép-témákkal. Napról-napra szaporodnak vázlatai, s különösen sikerült az, melyet Szinyei-Merse Pálról hevenyészett, mi-alatt Strobl a kiváló művész-kolléga mellszobrát mintázta.

Jövőbeli szándékait a háború folytatása és befejezése fogják irányítani. Most már ugyan

NIKOLAI WENEDIKTOW OROSZ FESTŐMŰVÉSZ.

teljesen visszanyerte szabadságát, de az oroszországi állapotok nem engedik, hogy egyelőre hazamehessen. Nálunk várja meg a rend helyreállítását. Családja látogatása után Rómában, majd Párisban készül tanulmányait folytatni, de ezek végállomásaként India lebeg lelke előtt. India, a hol már a buddhizmus korában is fejlett művészet volt, a melynek rejtélyes, mese-szerű, vallásosan bensőszerű irányu különösen vonzza ábrándozásra hajló képzeletét.

Nemes szerénységében egyáltalában nem beszél eddigi eredményeiről, neki egyelőre csak a kiképződés lehetőségére irányul minden álma, s boldogan gondol arra az időre, a mikor e célját elérve, a magyar vendégszeretetért hálából, Budapestten fejtheti ki művészetét.

Kürthy Emil.

A KÓPÉ.

Regény. (Folytatás.)

Ira Arnold Bennett. — Fordította Németh Langheim Irma.

II.

És újra Chelli grófnő jutott az eszébe. Első kísérlete, hogy az ő erkölcsi támogatását a Takarékosági Szövetkezet számára megnyerje, veszedelmes kudarcra végződött ugyan, de Denry tervét akkor is csak a véletlen körülmények buktatták meg. És, bár a csávából akkor pompásan kimászott, mégsem tudta elviselni a vereségét. És merész képzelete újból a grófnő felé fordult. Ő ezt így magyarázta meg magának: «Fejembe vettem, hogy megszerzem ezt az aszszonyt; ennyi az egész!»

A grófnőt ekkortájt az Ötváros rendőrlégénysége foglalkoztatta. A játékonysági bazárok és szónoklatok iránt érzett kifogyhatatlan szenvedélye foglalkozott már ez ideig az árvák, az agok, a vakok gyámoltásával, az agyagygyúrók astmájával, a takarékos főzéssel, az antimikotimozgalommal, a színidei gyermektelepekkel, a karácsonypudingokkal és pelenkákkal, a nevelő hatású zenei előadásokkal és a pinceszőlányokkal. A kitűnő és szép teremtés éppen tárgyhiányban szenvedett, mikor a rendőrlégénység sorsa jutott az eszébe. Azt a jóakaró felfedezést tette, hogy a rendőr tulajdonképpen túlhajszolt, rosszul fizetett, udvarias és bizalmat érdemlő nyilvános alkalmazott, a kitől életünk függ. És ebből a felfedezésből természetesen az következett, hogy a rendőrlégénység megérdemli az ő érélyes támo-

gatósságát. E támogatás eredménye volt, hogy Rendőrlégénységi Intézményt létesített Haurbridgeben, az Ötváros legelőkelőbb részében. Ez intézmény helyiségeiben a rendőrlégénység sakkozhatott, újságokat olvashatott és igen olcsó áron fogyaszthatott minden alkoholfmentes italt. És az intézmény még más egyéb kedvezményt is nyújtott azoknak, a kiket az Ötváros öt polgármestere a törvény bátor őrzőinek nevezett. Az intézmény házá, mikor elkészült, kellő pompával és szertartásosággal akarták megnyitni. És természetesen a Chelli grófnőnek kellett a megnyitást végezni, mert hiszen nélküle sohasem jött volna létre a vállalkozás.

Az ünnepélyt egy márciusi nap délutánjára tűzték ki. Az ünnepélynek természetesen magának az Intézetnek dísztermében kellett lefolyni.

A grófnő Sveydből kocsizott át Haurbridgebe. Ha tíz évvel később történik a felavatás, már biztosan automobilon száguldott volna oda; valószínűleg azonban az se változtatott volna sokat azon, a mi történt.

A történet előadásában minden színezést kerülve, szigorúan a tényekhez ragaszkodunk.

A tények a következők: Denry egy napon meglátogatta a Brougham-utczában lakó Kempnét. Kempné jó barátságban élt Machinnéval és anyja volt Jocknak, a grófnő inasának, a kit Denry gyermekkorá óta ismert; továbbá: egy másik szép délután, mikor Jock látogatába jött az anyjához, Denry is ott volt és később Denry és Jock együtt csavarogtak a temetőben, a burseyi esavargók fő menedékhelyén; harmadszor: a megnyitás délutánján a grófnő kocsija az úton — két mérföldnyire Sveyd és háromra Haurbridge-től eltört; negyedszer: öt perczel utóbb Denry, legjobb öltönyében arra hajtott a öszvéret; ötödször: Denry egyenesen elhajtott a kocsij mellett, a melyet, látszólag, észre sem vett; hatodszor: Jock, kalapot emelve Denry előtt, mintha idegenek volnának, mert ha szolgálatban volt, ránézve minden emberi kötelem megszűnt, így szólította őt meg:

— Bocsánat uram, — mire Denry megállította kocsiját.

Ezek az egyszerű tények.

Denry körülzött felső testének azzal a bizonyos félfordulattal, a milyennel előkelő fogatok hajtó tetszelegnek, ha figyelmüket valami hátuk mögött történt eseményre hívják fel. Az öszvér is hátránézett — ez már az öszvér szokása volt — és ha kuttyája vele lett volna, az még élénkebb érdeklődést tanúsított volna; de Denry aznap otthon hagyta a hűsleges állatot.

— Jó napot grófnő, — mondta kalapot emelve és megkísérelte, hogy hangjában egyszerre megkepezt, örömet és zavartalanságot fejezzen ki.

Chelli grófnő az út közepén állt, szeméhez emelte lorgonját, a mely majd látnyi hosszú teknősbékanyélre volt felszerelve és Denryre tekintett. A lorgon újonság volt a kezében, de már is meg volt az a jó hatása, hogy az Ötvárosban hirtelen felszoktette minden hosszúnnyelű lorgonnak az árát.

— Oh, maga az! — ismerte fel Denryt. — És szakállt növesztett?

Ez a kedves közvetlensége volt az, a miért az egész környéken annyira megszerették. A hogy gondos megfigyelői magukat kifejezték, sohasem lehetett tudni, mit fog legközelebb mondani, de azért mégis mindig meg tudja őrizni a méltóságát.

— Igen én vagyok, — felelte Denry. — Csak nem érte valami baleset?

— Dehogy is ért — válaszolta keserűen a grófnő. — Csak merő hasztalan szórakozásból állok itt az úton.

A lovakat kifogták és azok csakúgy, mint más közönséges lovak, az út szélén legelésztek. A kocsis a sárba lögatta kabátját, annyira lehajolt a kocsirúdhöz, melyet sérényen forgatott. Jock, az inas, szorgalmasan figyelte a működését.

— A kocsiszeg esett ki, — magyarázta Denrynek.

Denry is leszállt a bakról. A grófnő még csak

TERÍTETT KÁVÉS ASZTAL.

nem is mosolygott. Ez volt az első eset, hogy Denry öt hatásos mosolya nélkül látta.

— Talán csak nem valami meghatározott helyre indult? — kérdezte Denry. Senki sem értette volna meg, mit akar mondani, de a grófnő megszokta már az Ötváros szójárását.

— Bizony meghatározott helyre indultam — felelte. — A Rendőrlégénységi Intézet megnyitására készültem, és pedig három órára. És most nem érek oda. Már is elkéstem. Tíz perczet várok már itt.

A grófnő tulajdonképpen gyakran késétt el nyilvános szertartásokról. De e tényről senki sem világosította fel. Sőt ellenkezőleg, mindenki rendületlenül azt állította, hogy mindig a kellő perczben érkezik. Azért ő mégis tudta, hogy pontatlanság hírében áll. Rendesen nem tudott más kifogást találni és azért könnyedén odavetette, hogy a kocsijának történt valami baja. Most tényleg a kocsijával történt baleset — de ki fogja ezt neki elhinni?

— Ha velem jön, kezeskedem, hogy ott lesz három órára, — ajánlkozott Denry.

Az út teljesen elhagyott volt. Csak a csatorna folydogált az úttal párhuzamosan, ötven yardnyira; a vizen óránként mértföldes sebességgel egy csónak evezett Haurbridge felé. Ez volt még a látáhatón az egyetlen vehikulum. Knypenek, a legközelebbi városrésnek külvárosa is csak egy jó mértföldnyire innen kezdődött és a grófnő, a polgármesterek és más befolyásolhatatlan tisztviselők elsődíjára öltözve, csak nem gyalogolhatott félmérföldet a szép fekete sárban! Megköszönte tehát Denry ajánlatát és szóra sem méltatva eselődött, felült melléje a fogatára.

III.

Abban a perczben, mikor az öszvér lépésben megindult, a grófnő újból mosolyogni kezdett.

AZ AUGUSZTA-ALAP TERÍTETT ASZTAL KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Második kiadásban jelent meg

A VILÁGHÁBORU

Vezérfonal iskolai tanításokhoz és tájékoztató a nagyközönség számára

A Magyar Paedagogiai Társaság megbízásából szerkesztette

dr. IMRE SÁNDOR

az állami polgáriisk. tanítóképzőintézet tanára, egyetemi magántanár.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

Ára 12 korona.

E kötetet Angyal Dávid egyetemi tanár, Balazsy György főgimn. tanár, Kemény Ferenc reálisk. igazgató, Littyke Aurél pedag. tanár, Márki Sándor egyetemi tanár, Pilich Jenő honvédelmi tanácsos, Rác Gyula a f. v. Statisztikai Hivatal titkára és a szerkesztő tollából a következő háborús kérdésekről nyújt összefoglalást: a háború világtörténelmi előzményei, a hadi események (számos ábrával), az ország belső története a háború alatt, a hadviselő államok földrajza, a háború és a gazdasági élet, a közművelődés, a társadalmi mozgalmak, a közegészségügy és a háború, a közérkölcenség, és a háború, elmékedések a jövőről; befejezésül: szempontok a háborús kérdések iskolai feldolgozására.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrásy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

A MAGYAR KÖNYVTÁR Szerkeszti RADÓ ANTAL

új füzet:

891. szám

BEROZIK ÁRPÁD

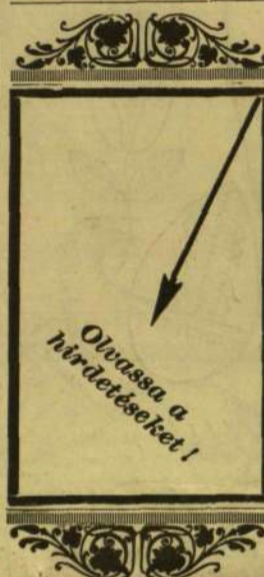
NÉGY KOSÁR

ÉS EGYÉB VIG TÖRTÉNETEK

Ára 40 fillér.

A népszerű magyar humorista napfényes derűtséggű új elbeszélései.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Vidám perczeket szerez magának,
ha elolvassa

ZSOLDOS LÁSZLÓ

új könyvét. Ozime:

AZ ÜRGE

Ára 5 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN

ISMERETEK TÁRA

Szerkesztik ENDREI ÁKOS és MÁRTON JENŐ

Az Ismeretek Tára az iskolai ismereteknek rövid, de alapos magyarázata. — Eddig megjelent:

1. Szekő Aladár. Magyar nyelvtan helyesírási szó-tárral K 1.40
2. T. Badinyi Sándor. Magyarország oknyomozó története. Áttekintő összefoglalásokkal, érettségi és tankepesítő vizsgálatra készülőknél K 1.80
3. Solty Kornél. Latin nyelvtan gyakorlatokkal és két színes táblázzal K 1.80
4. Lenkei Ferenc. Algebra K 2.—
5. Ujj Gyula. Természettan. I. kötet: Mechanika. Akusztika K 2.80
6. Ujj Gyula. Természettan. II. kötet: Fénytan. Hőtan. Mágnesség. Elektromosság. Kozmografia K 2.80
7. Márton Jenő. Német nyelvtan olvasmányokkal és gyakorlatokkal K 2.—
8. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. I. rész: Kisfaludy Károly felléptéig K 2.—
9. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. II. rész: Kisfaludy Károly felléptétől a legújabb korig K 2.—
10. Solty Kornél. Latin mondattan T. Livius, Corn. Nepos, J. Caesar és Phaedrus műveiből vett olvasmányokkal kapcsolatban K 2.—
11. Lenkei Ferenc. Geometria I. rész: Planimetria és trigonometria K 2.—
12. Lenkei Ferenc. Geometria II. rész: Stereometria és analitika 2.—
- 13—14. Sajtó alatt
15. Fehér Jenő. A tavaszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.60
16. Tauber N. Nándor. Rövid kereskedelmi levelező a megfelelő német szólásmódokkal K 2.80
17. Fehér Jenő. Az őszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.20

A LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. kiadása.

Kaphatók minden könyvkereskedésben.

14. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, APRILIS HÓ 7.

Szerkesztéségi iroda: IV. Vármeze-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postallag meg-
határozott viteldij is esatolandó.

SZTERÉNYI JÓZSEF KERESKEDELMI MINISZTERÜNK REFERENSEI KÖRÉBEN BUKARESTBEN.

A BUKARESTI BÉKETÁRGYALÁSOKRÓL. — Jelly Gyula főívetele.